Mawphor
Khubor Khasi Ba Man Ka Sngi Ba Nyngkong

Vol XXXVI (36) No. 101 16 Tarik Ïaïong (April) 2025

Donkam ïa kiba don ba em ban ïakit ïabah lem ïa kiba duk

Dei ka jingduk tasam kaba pynshlur ïa ki kmie ki kpa jong kito ki khynnah samla rit ba kin phah leit skul ïa ki shajngai na la ïing. Toi ki khynnah kiba dang rit bad ki bym pat pyndep ïa ka klas kaba shiphew kim ju kham mih ban leit pule shabar jylla. Dei ynda ki lah dep ka Klas shiphew ba ki kmie ki kpa ki khie khohreh ban phah pule ïa ki khun sha kiwei pat ki jylla namar ba ki kwah ïa ki khun ba kin lah ban ïaleh ïa ki eksamin kiba ki hap ban ïakhun lem bad kiba bun ki khynnah na kylleng ka ri ban ïoh rung ha ki skul engineering lane ki skul hikai long doctor (medical college).

Mynta ka ïingshari ha Karnataka ka la hukum ba ïa kito ki khynnah Khasi-Jaintia baroh 22 ngut kiba leit sha kato ka skul kaba ym shym ithuh da ka sorkar bad kaba ka jaka sah jong ki khynnah ruh ka bym biang ban shimti noh ka jylla Meghalaya ïa ki, te ngi khmih lynti ba kito ki khynnah kin hap wan ban leit skul hapoh shnong lajong. Ka long ka jingshisha ba bun bah ki skul ha nongkyndong ha kane ka jylla Meghalaya ki long ki bym ai ïa ka jinghikai kaba biang tam. Ka jingduna ka dei na ki nonghikai ki bym lah ban ïaid ryngkat ryngkat bad kane ka juk komputor lane ka juk kaba ong da ka ktien phareng ka technology.

Kane ka dei ka juk ha kiba bun bah ki kam lah ban trei na ïing ha ka komputor. Ki don ki briew kiba trei na ka bynta ki kompeni ha Amerika lane Bilat lane kano kano ka jaka shabar ri hynrei ki trei na ri India. Lada mangi ki paid Khasi-Pnar ngim lah ban ïaid stet kumba kylla ka juk mynta te khlem pep ngin sa sahdien bad sah duk. Ka jingduk ka wan ha kiba bun ki rukom. Don kiba duk namar ba rit kamai palat; don kiba duk namar ba ki bri ki pynthor kba lane ki jaka rep kim seisoh bha shuh bad kim ïoh ïa ka jingïarap na ka sorkar kumno ban pynbha pat ïa ka khyndew kaba ym seisoh shuh.

Ka jingduk ka wan ruh na ka daw ba kha bun palat ki khun namar ba kiba bun ki ong "Katba ai u Blei hap pdiang synei." U Blei u ai ruh ïa ki briew ka jingstad ban pynjlan khun khnang ba ka kmie kaba kha ruh kan ïoh por ban tei ïa la ka met shuwa ban kha sa iwei pat I khun bad kan lah ruh ban kham peit bha bad lehse kham ai ïa ka bam kaba tei ïa I khunlung. Ki doktor ki batai ba kawei na ki daw ba ki khynnah jongngi ki duna ha ka pule puthi ka dei namar ba kim ïoh ïa ka bam kaba tei ïa ka jabieng bad ïa ka met ka phad jong ki ruh. Haba ban ka duk yn ïoh shano keiñ ban thied ïa ki soh ki pai haba ka jingrem kaba lah palat. Uwei u soh ñiamtra mynta u shongdor haduh 20 tyngka uwei. Ka kait syiem shinat ruh lah jan kot spah. Bun kiba tang u khaw bad ka doh ruh ki shitom ban thied. Lada hap thied leilei sa bad u jhur bad u dai te lah shitom palat namar ki lah kiew dor palat. Te ka jingduk ka long kum ka jingtim ïa ka ïing ka sem. Haba tang ban pyndap ïa ka bam ruh ym lah te ban phah skul leilei te ka lah shem jingeh shisha. Dei na kata ka daw ba haba nga poi sha ki nongkyndong bad kren ïa ki khynnah rit kiba lah hap pep skul noh bad lah hap ap masi ap blang ki ong beit ba ym lah kyrshan skul shuh I mei I pa.

Don bun ki khynnah kiba ong, "I pa lah ieh ïa ngi naduh dang rit bad I lah leit ïing briew shawei pat." Kane ka long kum ka raibi hapdeng jongngi ki paid Khasi baïar. Bun ki longkmie kiba hap kyrshan marwei ïa la ki khun namar u rangbah ynda u lah iehnoh ïa ka lok um ju phai dien shuh ban bsa lem ïa ki khun kiba u la pynkha. Kane ka jingduna jingkitkhlieh bad ka jingkheiñ sting u rangbah Khasi ïa ka kyrdan longkpa, ngim ju kham ïakren bad ïatai ha ka imlang sahlang wat la ka long kaei kaei kaba long kum ka jingpang bampong ha longïing longsem jongngi.

Hooid ym lah len ba ki don ruh ki ïing ki sem kiba ïatrei lang baroh arngut shilok hynrei ka jingïoh ka duna bad kam long kaba thikna. Barabor kiba shah ktah eh ha ka jingduk ki dei ki khynnah bapli namar kim lah ban ïoh ïa ka jingnang jingstad ban seng ïa ka lawei kaba kham phyrnai ban ïa ka jong ki kmie ki kpa jongki.

Sa kawei ka jingdkoh ha ka imlang sahlang jongngi ka dei ka jingtlot ka jinglong kur. Don kiba na kajuh ka kur kiba riewspah bah; don pat kiba duk tasam. Kum ka kur ngim ju ïakren bad ïamir jingmut lang kumno ban ïa kyrshan skul lem ïa ki para kur kiba duk ba shitom lane kumno ban pynwad lad wad lynti ban kham ïoh ka kamai kaba biang. Lada man la ka kur ka kit lem ïa ki para kur kiba kham duna, ka jingduk kan sa kham duna. Ka jingïakit ka lah ban long bun rukom. Lehse lah ban ïarap da kaba pynbatai ïa ki shaphang ki skim sorkar kiba bun bad kumno ban shim kabu na ki. Lah ban pynïarap da kaba kyrshan bai skul, bai kot bad bai uniform ïa ki khynnah. Mano ban tip ïoh na kito kiba kyrshan lem ka kur mih ki doktor, ki engineer, ki stad ain bad ki proh jabieng kiba lah ban long ki nonghikai ha ki skul bah.

Ka imlang sahlang ka bym kitkhia lem ïa ki para kur bad ki bahaïing kiba kham duna jingïoh kam lah ban kiew irat. Ngin shah tan shadien ha ka jingduk bad ka jingbieit kiba dei ki artylli kiei kiei kiba the mraw ïangi kum ka jaidbynriew.

Hato ngi kloi mo ban ïakren halor kane ka mat? Balei ki seng bhalang kim ju khyllie lem ïa kane ka mat ka phang kaba donkam eh?

U Blei jong ka jingieit bad ka jingmap ïa ki nongpop

EUS Lyttan

Watla u briew u la pynkheiñ noh ïa ka jutang kaba U Blei U la pynlong bad u, Jenesis 2:16-17; Hynrei U Blei um ïeng ban tian bishar noh ïa u briew, hynrei ka jingieit kaba khraw jong U Blei ka pynlong ïa U Blei ban plie ïa ka lad jong ka jingaiei bad jingisynei ban siewspah ïa ki nongpop bad ban wanrah biang ïa u sha ka jingiadei kaba im bad U, bad kata ka long da ka lynti jong ka snam, bad u Petros ha ka shithi kaba nyngkong (lynnong 1:18-19) Haba phi tip ba ym da kiei kiei kiba sep, kum ka rupa lane ka ksiar, ba la siewspah ïa phi na kata ka jinglong jingim ba thala jong phi ïa kaba la aiti pateng la pateng na ki kpa, Hynrei da ka snam ba kordor ka jong U Khun Langbrot ba khlem pop bad ba khlem thohbria, ka jong U Jisu Khrist keiñ.

Nga kwah ban ia bynta ïa kane ka jingjia kaba la jia long ha kawei ka longïing. Ka don kawei ka longïing, ha kaba ki la don uwei u khun shynrang. U kpa namar ba u ieit thep mynsiem ïa la u khun, u la thied kawei ka kali kai kaba remdor bad kaba da i hun katta ktata. Bad une u khun man la ka sngi u ju pynlut por bad lehkai bad ki para khynnah ia la ka kali. Ka la jia ryngkhat ha kawei ka sngi katba ka kmie une u khynnah ka dang pynsum pynsait ïa u bad hadien kane ka ai bam ïa u, une u khynnah u la kum iehnoh ïa kata ka kali ha la ka phyllaw ïiing. Bad hapdeng jong kata ka por la don ki riew tam kti, ki la tuh noh ïa kane ka kali kaba remdor bad ba itynnad jong uta u khynnah.

Hadien ba une u khynnah u la dep sum bad la dep bam, u la thmu ban leit bad ialehkai biang bad kata ka kali kaba u kpa u la pynthied ïa u. Kaba sngewsih ka long ba haba u la leit ban peit ha kata ka jaka ba la iehnoh ïa kata ka kali kaba kordor kam don shuh, u la pangnud haduh katta katta, bad ruh u la sngewsih jur. Hadien ba u kpa u la wan na la ka jong ka kam, u la ïoh khubor shaphang kata ka jingjia ba sngewsih, kumta ha ka sngi kaba bud u la ïalam ia la u jong u khun sha ïew, bad ki la leit poi tiap ha kawei ka dukan die jingdie, bad ki la ïohi ia kata ka juh ka kali ba ka don ha kawei ka jaka buh tiar uta u trai dukan bad u kpa u la kylla shaphang ka sor jong kata ka kali, bad ha kajuh ka por u la sei ïa ka pisa na la ka jong ka pla ban siew ïa ka dor jong kata ka kali. Ka jingkmen kaba khraw ka la long ia une u khun ba u la ioh pat ïa la ka kali kaba u la shah tuh noh, bad naduh kane ka khyllipmant une u khynnah um ju pyllait shuh ïa kane ka kali na la ka jong ka kti.Ha kajuh hi ka dur ka la jia ia u bynriew, hadien ba U Blei U la dep thaw kyrpad ïa u briew, hynrei u soitan u la wan lute noh ïa u briew bad pynlong ruh ïa u, u jingthaw uba ïap, hynrei namar ba U Blei u ieit katta katta ia ki nongpop, U la thied ïa ki nongpop da ka snam jong U Khun jong U, U Jisu bad ba ka dor kaba U Jisu U theh nalor ka Diengphna, kaba long ka dor kaba rem kaba U la siew na ka bynta jong ngi ki nongpop, bad khnang ba ki nongpop kin ïoh long pat sa shisien u jingthaw uba im ba la pynksan da U Blei.

Balei ba ka snam U Jisu, ka lah ban siewdor ïa ki nongpop?

U briew hi um lah ban siewspah ïa u briew, namar baroh ki long ki nongpop, bad na u symbai jong ka pop u wan mih sha kane ka pyrthei. Niuma kiba bun bah ki kam, ba ki pynim bad ki lah ban pynim, kine baroh ki long tang ka jingpynthame bad jingshukor, wat ki kam kiba bha kiba ki briew ki lah ban leh kine kim pat lah ban ïarap ei ei ruh, ha kaba ïadei bad ka jingpynim ïa ka mynsiem. Ka niam lane ki jingleh niam lane ka jingpyndp ïa ka jinglehniam, ki long kiba U Blei Um pdiang da lei lei ruh kum ka jingpynksan dei namar kata ka daw kiba bun bah ki tip shaphang ka snam kaba U Jisu U la theh nalor ka Diengphna na Kalbari, hynrei kim pat shym la ïoh ïa ka jingsait da ka snam U Jisu ïa ki pop jong ki, bun bah kiba pule bad tip shaphang ka jingsiewspah U Jisu hynrei kim pat don pat ia U Jisu ha ki dohnud jong ki.

Ka snam U Jisu Khrist ka do ka bor ban saitkhuid ïa ki pop bad tang ka snam jong U hi kaba pynïoh ha ngi ïa ka hok jong U Blei.

Ha ka shithi ba nyngkong sha ki Korinth 5:21, "Namar ia uta u bym shym la tip ïa ka pop, u la pynlong ka pop na ka bynta jong ngi, khnang ba yn pynlong ïa ngi ka hok U Blei ha U." U Jisu U long uba khlem pop, namar ym na u symbai ka pop ba U wan, kaba shai kdar ngi lah ban kubur ba une U Jisu Um shym la wan na u symbai jong u briew, hynrei kan kha ïa u Khun bad kata kan long ruh ka bor U Mynsiem Bakhuid (dk.35); pule bha ïa kane ka (dkhot 35) ka ong ba ia ita i Bakhuid, U Jisu U ba long Uba khuid, Uba khlem pop, U hym long U symbai na u briew, bad dei namar kane u Ioannis u ong, "Ha khmih U Khun langbrot jong U Blei uba kit noh ïa ka pop jong ka pyrthei, (Ioannis 1:29). Haba U Jisu U wan sha kane ka pyrthei U long hi U Blei, hynrei U phong ha lade ha ka met kadoh, bad kata ka jingkwah brai jong ka doh kam lah satia da lei lei ruh ban synshar lane ringmraw noh ïa u namar ba U long U Blei, bad U da pynsuba noh ïalde bad U da pynkohnguh ruh wat haduh ka jingïap, hooid ka jingïap kaba halor ka Diengphna, da kaba U la theh noh bad ban pynïoh pat ïa u nongpop ïa ka hok jong U Blei.

IOANNIS 3:16, "NABA U BLEI U LA IEIT KATTA KATTA IA KA PYRTHEI KATBA U LA AITI NOH IA LA U KHUN BA LA KHA MARWEI, BA UEI UEI UBA NGEIT HA U, UN YM JOT SHUH, HYNREI UN IOH KA JINGIM BYMJUKUT."

"Ka don ka wah ba dap da snam
B'la mih na Kalbari,
Ki nongpop kiba tyngit tam,
Hangta kin khuid kin lieh.

"Lada U Blei u long na ka bynta jong ngi, uei u ban ïaleh bad ngi (Rom 8:31)

- Bah P.S.Giri

Kum ki Khristan haba ngi leit ban pule ïa ka Baible kaba dei ka ktien ka jong U Blei ngi ïoh shibun ki jinghikai na ka ktien kaba im ka jong ka. U Jisu u la ong yn nym don ka jingsngewsih ka jingkhuslai ka jingpang, ka jingkyrduh bad jingïap thngan haba u don ryngkat bad ngi. Ngi lap bad ngi shem haba ngi pule ïa ka ktien U Blei kaba im U Jisu kumno u hikai ïa ngi. Wat khih khuslai na ka dohnud ka jong phi, to ngeit phi ha U Blei bad to ngeit ha nga ruh (Ioanisw 14:1). Bad u la ong ruh te mano mano baroh uba sngew ïa ka ktien ka jong nga bad uba leh ïa ki ngan tharai ïa u kum u briew uba stad uba tei ïa ka ïing halor u Mawsiang (Math 7:24). Hynrei mano mano baroh uba sngew ïa ka ktien jong nga bad u bym leh ïa ki, yn tharai ïa u kum u briew uba bieij uba tei ïa ka ïing halor u shyiap (Math 7:26). Lada phi ïai sah ha ka ktien ka jong nga. Phin long ki synran jong nga da shisha bad ïa kata ka jingshisha bad kata ka jingshisha kan pyllait noh ïa phi (Ioannis 8:31,32) Shisha shisha nga ong ha phi, lada uno uno ruh un sumar ïa ki ktien ki jong nga un nym ïohi ïa ka jingïap lano lano ruh (Ioannis 8:51). U Jisu u ong nga nga wan ha ka kyrteng u kpa jong nga hynrei phim pdiang ïa nga, lada uwei pat u wan ha ka kyrteng ka jong u hi ïa uta phin pdiang (Ioannis 5:43). Hynrei kumba long ha kine ki sngi ba mynta lyngba kane ka jingpang kiba bun ki la kam ïalade ba ki tip ïa U Blei (Titos 1:16), katba ha ki kamki lan pat ïa u ki la kyllon noh) bad ka jingkyllon ka jong ki ka long kaba khraw (Math 7:27). La ïohi bad ïohsngew wat ki nongïalam jong ki kynhun niam bad ki kynhun balang bapher bapher ki mih sha khmat ban pynshai sha la ki jong ki para ba ngeit ba dei ban ai tika kum ka lad lade, hynrei ki klet ban ong ïa la ki jong ki para ba ngeit to ngin mih sha khmat ban pynlong da ka jingduwai shah jingit kaba jar jar hapoh la ki jong ki ïing ki sem ki jong ki ban pyllait na kane ka jingpang bad ha ka juh ka por ban pyllait noh ïa ka jingkhang dam ïa ki ïing mane kiba ngi ju ïa dem ban shakri ïa U Nongpynim u jong ngi uba dei U Jisu Khrist keiñ. Ka jingkylli mynta kaba ngi hap ban bah ka long mano ba ïada ïa ngi naduh ba ngi dem rit haduh kane ka rta kaba mynta, hato dei kane ka tika ne mano? Dei na kane ka daw uwei na ki nongïathuhlypa u Hosia kumno u ong ïa ki paid lang jong nga la pynjot namar ka jingbym tip (Hosia 4:6)

Naduh ba la wan ban tyllep kane ka jingpang ïa u khun bynriew ba shong ba sah hapoh jong ka, ngi ïohi mynta ki don ar ki Khristan (1) Ki Khristan kiba ïaid da ka doh, bad (2) Ki Khristan kiba ïaid da u mynsiem. Ki Khristan kiba long katkum ka doh ki la mut brai ïa kiei kiei ki jong ka doh wut wut ki leit ïa mareh hi sha ki CHC bad P.H.C ban leit ai inject -tika na ka bynta kane ka jingpang Corona na kata ka jingpang Covid-19. Kumta ruh lada kam don kata ka jingngeit lada kam don ka jingleh ki long kiba ïap halade (Jakob 2:17).Hynrei ki Khristan kiba shisha kiba ïaid da u Mynsiem da lei lei kim tieng ïa kane ka jingpang bad kim leit phah ai inject hi ruh ïalade. Hynrei kita kiba long katkum u Mynsiem ïa kiei kiei baroh ruh ki jong u Mynsiem (Dan 8:5). Bad ngi sngewthuh da ka jingngeit ka jong ngi ngin jop ïa kine kiei kiei baroh. Ngi ïohi kumno u pynkhiah ïa u shakri jong u Rangbah shispah, to khie leit noh katkum ba la ngeit kan long ruh ïa me (Math 7:13). Ngi ïohi da ka jingngeit wat ka Sara ka la ïoh bor ban punkhun haba la palat aïom naba ka la ñiew uba lah ban shaniah ïa uta uba la kular (Sha ki Hebru 11:11) Da ka jingngeit ym shym la pynjot noh ïa ka Ranap ka nuti (Hebru 11:31).

Kumba long ha kine ki sngi kiba mynta ngin nym lap shuh ha kane ka Ia ïa kita kiba la bud ïa ka jinghikai U Jisu. Men ieit ïa la u para marjan kumba ieit ïa lade (Rom 13:9). Hynrei ha kine ki sngi mynta ïa ki jingmut jong ki Khristan la pynkylla nongshun bad ïa shun bad ïa shun para ma ngi da ki bor jong ka aiñ pyrthei bad ki nongsynshar ki jong ka, kiba kloi ban kohnguh bad ban ong kiba sniew ïa kiba bha, bad ba bha ïa kiba sniew (Isaia 5:20) kumba long mynta la ïohi wat ha ka jingïadei para ba ngeit ruh ngi hap ban ïa kiar iwei na iwei ne wat shi ïing shi sem namar kane ka jingpang. Haba ngi pule ha ka ktien ka jong U Blei kaba dei ka Baible kumno ka kren bad hikai ïa ngi. Namarkata to da pynkohnguh ïa u Soitan to un phet ïap noh na ngi (Jakob 4:7). Bad to wan hajan ïa u Blei te un wan hajan jong phi (Jakob 4:8).

Hynrei kumba long bad katkum ka jingïohi ba bun na ngi ym tang ki paidbah ne ki paid bhur wat ki nongïalam jong ki Balang ruh kumjuh ki la leit bad ki la ngop ha kata ka (Internet)ka jar ba shapoh jong ka pyrthei. Ban ïakren shaphang ka jingïathong pisa ban ïa khalai ludo ha ki Mobile la ïohi hangne la jan baroh ki la ïa ngop lut naduh ki longkmie kiba la noh ka met bad ïaw ka rta, ynnai ïa kren ïa ki khun samla kine ki la wan lypa ha ka kyrdan kaba nyngkong bad ha khmat eh. Hynrei haba wan kyndit kyndit u jumai, Ani wow ki ïa pyrta Rap-Rap ïa ngi Ah Trai, hynrei ynda la jem pat ka khynñiuh sha ka khalai Ludo baroh ïa ka Mobile ki dem ki nguh la ïohi wat ki nongïalam ba lang ha ka jaka ba kin peit internet ïaki God News ne Gold News hynrei ki pynlut kham bun ka por ban peit.ïa ki World News ki khubor pyrthei. Hynrei ha ka ktien U Blei la thoh. Bad to wat pynsyriem ryngkat ïalade bad kane ka pyrthei (Rom 12:2). Ban ïakren lei lei shaphang ki khun samla ha kine ki sngi bun bun ki longïing ki ud ki lynñiar khamtam eh ki kmie ki kpa bad ki da pynkut bad ong artad ngin ong kumno ha kane ka pyrthei jong ka juk science and technology katba ong ki khun ngi hap ban shu kohnguh beit namar ngi long kiba bieij bad ki bymnang thoh nangpule.

Ym tang katta, bun ki longïing ki ud khamtam ki kmie ki kpa bad ki pynkut da kaba ong Aja ban shot ka pyrthei khyllah aïu kaba kum kane mynta, ki khun ha ka jaka ba kin khie dang step ban pynbiang ka bam ka dih ïa ki kmie ki kpa. Hynrei da khongpong ki kmie ki kpa ki hap ban khie dang step watla ki noh ka met kdor sa u syngkaiban pynbiang ka bam ka dih ïa la ki jong ki khun. Nalor nangta hap ban sait sa ka jaiñ ka nep, phi tip balei, ym dei ba ki khun ki ïohthiah palat ba la kynoi ka Mobile net hynrei ba la brai bad bang eh ban leh games bad kiwei kiwei ki jingïaleh kai lyngba ka internet : teng teng la ïohsngew ki kren bad ki thnum marwei marwei bad ka pyrta rap rap bad ïarap ïarap la kum kito ki bieij ha Sanker namar la synshar ïa ki da ki bor jong kane ka pyrthei . U Jisu u ong nga long u Jingshai jong ka pyrthei uba wan bud ïa nga, un ym ïaid ha kaba dum (Ioannis 8:12) .Namarkata kum ki Khristan ngi dei ban tip kumno ngin ïaid, ïaid katkum kiba stad ym kum ki bym stad namar kine ki sngi ki dei kiba sniew (Epheos 5:15,16).

Kumba long ha kine ki sngi kiba mynta ka jingwan kyndit biang sa shisien jong kane ka jingpang Khlam (Covid-19) ka la ktah ïa shibun ki longïing khristan ha kane ka Ri Khasi kaba ieit ka jong ngi. Don napdeng ki longïing kiba la duh ïa la ki jong ki kpa ki kmie namar ki ïoh ïa ki jingpang shini bad kiwei kiwei ki jingpang, hynrei ynda la khlad pat ki bor synshar ki pynbna ba ïap pang Covid 19. Kaba sngewphylla ban tip ne ïohsngew ha Ri India bad kumjuh ha kane ka jylla Meghalaya ka jong ngi ym don shuh da ki pat ki jingpang baroh kiba dei ban ai jingïaroh ïa kita ki jingstad ki doctor hangne ha Ri India bad Meghalaya ba ki lah leh shisha ban ïada ïa jan baroh ki jingpang kum ka Malaria,sohot, pynhiar bad kiwei kiwei ruh ki jingpang. Hynrei la sngewlehraiñ ban tip bad ban ïohsngew ba kita ki Doctor kiba stad ha India bad Meghalaya kim lah pat hana ban ïada ïa ka jingpang Khlam Covid 19 kaei kane? kane ka dei ka jingkylli.

Namar ka jingpynbna da ki bor sorkar ba ïap pang Covid 19 bun bun ki longïing longsem ki hap ban ïa kiar wat ha ka ïap ka im ruh kumjuh, ym tang katta ki don ruh ki longïing kiba la duh noh ïa la ki jong ki kmie ki kpa lyngba une u jingpang covid 19. Ki mad ïa ki jingeh kiba khraw bad kaba sohsat tam ha ka jingim ka jong ki, kata ka dei ka bam ka dih. Namar ba don kine ki lockdown India kim ïoh leit trei leit ktah shuh. Namar ka banse ka thom ïa ka sang ki leit ban wad jingïarap shipor na ki dukan jong ki para bangeit kiba dei ki Khristan na ka bynta ka jingdonkam bad jingdawa jong ka kpoh. Hynrei ki Khristan kiba dang im bad ka doh bad ïa beh ruh ïa ka doh ki jubab da kaba ki ong ngim lah ban ai kumta khlem da ai pisa. Ah sngewsynei bad sngewsangsot ïa kiba kum kita kiba pli wat lada ki jaw da ka ummat snam ym don ba lah ban ïarap ïa ki. Hynrei ki jinghikai na ka ktien U Blei ki la dep hikai ïa nga bad ïa phi iwei pa iwei kiba dei ki Khristan. Lada u nongshun u thngan men bsa ïa u, bad lada u sliang men ai dih ïa u (Rom 12:30) Wat ai yn jop noh ïa me da ka jong kaba sniew hynrei to jop mame ïa kaba sniew da kaba bha (Rom 8: 14) . Namar kat kiba la ïalam da Mynsiem U Blei kita keiñ ki long ki khun U Blei (Rom 5:14) La ïohsngew mynta lyngba kane ka lockdown ki nongïalam niam kiba dei ki dkhot jong ka Executive Committee jong ka Dorbar Shnong ki mih sha khmat bann ai jingmut ïa ki Rangbah da kaba bthah bad ai buit bad ong ym dei shuh ban shah ïa ki kali kiba nabar ban wan die jingdie hapoh ki surok shnong kum ki jhur,kwai tympew bad kiwei kiwei ki jingdie. Shabas thapkti ka lok kaba dei ka long kmie ba shitrhem hapoh ka Balang namar ki la ïoh shim kabu halade. Kane dei keiñ kata ka mynsiem Khristan lockdown India.

Mynta ba ngin ïakren para bangeit dei tang kita kiba don ka mynsiem jong ka jingïaieit. Ka jingieit kam ju trei ïa kaba sniew ha la u para marjan, ka jingieit namarkata ka long ka jingpyndep ïa ka hukum (Nong Rom 13:10) Hynrei haba ngi ieit ïa la ki para ba ngeit ngim dei ban tieng ïa ki bor pyntieng kohtympan jong kane ka pyrthei, ym don ka jingsheptieng haka jingieit,hynrei ka jingieit ba janai ka shop noh shabar ïa ka jingsheptieng (1Ioannis 4:18). Hynrei wat ai ba ngin ïa leit tang da ka ktien hi lymne da u thylliej hynrei ha ka jingleh bad jingshisha (1Ioannis 3:18(Mynta la ïohi wat ha ka jingïadei para ba ngeit ngi hap ban ïa kiar wei ïa iwei namar kane ka jingpang. Hynrei U Jisu u ong to sngewshlur dei ma nga to wat sheptieng (Math 14:27) .Hynrei kumba long mynta tang kita ki para ba ïa sngewthuh jingmut, ïa kiba ngi lah ban khot bad ong shipara ha U Trai bad ngi hap ban ïasyllok bad ïa ong ko para kumno ngin leh (Ki Kam 2:37) lait nangta ngi lah shah kyntait lypa nangne na sla pyrthei kaba ngi shong ngi sah para bynriew dei lyngba kane ka jingpang.

Kum ki Riewngeit Khristan ngi ju ïa shim bynta bha ïa kane ka jingrwai ha ki jingïaseng hapoh ki ïing mane ki jong ngi da kaba ngi ju ïa rwai ïa kane ka jingrwai.'La ka thma ka nangjur lai lei wat kynran shaniah tang h'U Jisu dei ma u ba shan. Kum ki Khristan hano ngin shaniah ïa ka jingim ka jong ngi, kaba man la ka sngi. Hato ngin shaniah ha ki bor jingdum jong ka pyrthei kiba tang shi bit por. Ngi ïohi katno ka jingieit ka jong U Blei na ka bynta jong ngi. Naba U Blei u la ieit katta katta ïa ka pyrthei katba u aiti noh ïa la u khun ba la kha marwei ba uei uei ruh uba ngeit ha u yn ym jot shuh hynrei un ïoh ka jingim bym ju kut (Ioannis 3:16). Bad U Jisu da lade u la dep kular ïa ngi, to wan ha nga phi baroh kiba thait bad ba khia ka jingkit . To ngan pynjem ïa ki (Math 11:28). Hangne ngi ïohi katno ka jingieit ka jong U Kpa uba dei U Blei bad kumjuh ka jingieit jong u Khun uba dei U Jisu Khrist ïa ngi. Namarkata kum ki riew ngeit Khristan ngim dei ban tieng ïa kine kiei kiei ki jong ka pyrthei. Bad ngi sngewthuh shai ruh ba U Blei u long na ka bynta jong ngi Uei u ban ïaleh bad ngi (Rom 8:31).(Phaidien)